

ДРУГО ОДЕЉЕЊЕ

ПРЕДМЕТ МОМЧИЛОВИЋ против СРБИЈЕ

(Представка број 23103/07)

ПРЕСУДА

СТРАЗБУР

2. април 2013. године

Ова пресуда ће постати правоснажна у околностима утврђеним чланом 44. став 2. Конвенције. Она може бити предмет редаторских промена.

У предмету Момчиловић против Србије,

Европски суд за људска права (Друго одељење), на заседању Већа у саставу:

Guido Raimondi, *председник*,

Peer Lorenzen,

Dragoljub Popović,

András Sajó,

Nebojša Vučinić,

Paulo Pinto de Albuquerque,

Helen Keller, *судије*,

и Stanley Naismith, *секретар одељења*,

после већања на затвореној седници одржаној 12. марта 2013. године,

изриче следећу пресуду, која је усвојена на тај дан:

ПОСТУПАК

1. Предмет је формиран на основу представке (број 23103/07) против Републике Србије коју је Суду поднео према члану 34. Конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: „Конвенција“), српски држављанин, г. Милан Момчиловић ((у даљем тексту: „Подносилац представке“), 29. маја 2007. године.

2. Подносиоца представке је заступао г. М. Перишић, адвокат из Новог Сада. Владу Србије (у даљем тексту: „Влада“) заступао је њен заступник г. С. Царић.

3. Подносилац представке се жалио што Врховни суд, када је одлучивао у његовом предмету 25. јуна 2007. године, није био установљен у складу са релевантним домаћим законом.

4. Представка је 6. јануара 2011. године достављена Влади. Такође је одлучено да се допуштеност и основаност представке разматрају истовремено (члан 29. став 1.).

ЧИЊЕНИЦЕ

I. ОКОЛНОСТИ ПРЕДМЕТА

5. Подносилац представке је рођен 1940. године и живи у Новом Саду.

6. Чињенице предмета, како су их странке изнеле, могу се сумирати на следећи начин.

7. Подносилац представке је 13. априла 1990. године поднео парничну тужбу Општинском суду у Новом Саду, тражећи накнаду штете и повраћај неких личних примања од бившег послодавца (у даљем тексту: „Тужени“).

8. После враћања предмета на нижу инстанцу 1995. године, у децембру 2000. године Општински суд се огласио ненадлежним и проследио предмет Окружном суду у Новом Саду као надлежном првостепеном суду у овом предмету.

9. После још једног враћања предмета на нижу инстанцу 2002. године, Окружни суд је, пресудом од 30. јуна 2006. године, делимично пресудио у корист подносиоца представке.

10. Врховни суд је 18. јануара 2007. године, као другостепени суд, делимично потврдио, а делимично преиначио наведену пресуду по жалби.

11. Подносилац представке је 27. априла 2007. године уложио ревизију.

12. Врховни суд је 25. јуна 2007. године, у већу од пет судија, одбацио ревизију подносиоца представке, позивајући се на чланове 361 став 2.9, 399 и 405. Закона о парничном поступку из 2004. године (види став 18. у даљем тексту).

13. Одлука од 25. јуна 2007. године уручена је подносиоцу представке 10. септембра 2007. године.

II. РЕЛЕВАНТНО ДОМАЋЕ ПРАВО

Закон о парничном поступку (објављен у „Службеном листу Социјалистичке Федеративне Републике Југославије“ – „Сл. лист СФРЈ“, бр. 4/77; 36/77; 6/80; 36/80; 43/82; 72/82; 69/82; 58/84; 74/87; 57/89; 20/90; 27/90; 35/91 и „Службеном листу Савезне Републике Југославије“ – „Сл. лист СРЈ“, бр. 27/92; 31/93; 24/94 и 12/98)

14. Члан 44. став 4. прописивао је да када одлуку у другостепеној инстанци донесе сам Врховни суд, петочлано веће тог истог суда доноси одлуку о каснијој ревизији.

Б. Закон о парничном поступку из 2004. године (објављен у „Службеном гласнику Републике Србије“ – „Сл. гласник РС“, бр. 125/04 и 111/09)

15. Закон о парничном поступку из 2004. године ступио је на снагу 23. фебруара 2005. године, чиме је Закон о парничном поступку из 1977. године стављен ван снаге

16. Члан 38. став 2. овог закона гласи како следи:

„Врховни суд одлучује о ревизији или захтеву за заштиту законитости уложеним против другостепене одлуке нижег суда у већу од пет судија.”

17. Члан 38. став 3. прописује следеће:

„Када одлуку у другостепеној инстанци донесе сам Врховни суд, веће од седам судија истог суда требало би да донесе одлуку о каснијој ревизији.”

18. Чланови 361 став 2.9, 399 и 405. утврђивали су, у принципу, обим надлежности Врховног суда и релевантна питања која би он разматрао приликом одлучивања о ревизији.

19. Члан 422. став 10. је даље прописивао да се поступак може поновити ако је Европски суд за људска права у међувремену донео пресуду у односу на Србију у вези са истим или сличним правним питањем.

20. Члан 491. став 4. прописује следеће:

„Важећа правила парничног поступка, у вези са ревизијом уложеном против одлуке другостепеног суда, у поступку који је покренут пре датума када је важећи закон ступио на снагу, су правила која су била на снази пре наведеног датума.”

В. Закон о парничном поступку из 2011. године (објављен у „Сл. гласнику РС“, број 72/11)

21. Закон о парничном поступку из 2011. године ступио је на снагу 1. фебруара 2012. године, чиме је ван снаге стављен Закон о парничном поступку из 2004. године. Члан 426. став 11. Закона из 2011. године прописује да се поступак може поновити ако за странку касније постане могуће да се у парничном поступку позове на пресуду Европског суда за људска права која утврђује повреду људског права, што би могло да има за резултат повољнију одлуку у домаћем поступку.

ПРАВО

I. НАВОДНА ПОВРЕДА ЧЛАНА 6. КОНВЕНЦИЈЕ У ВЕЗИ СА САСТАВОМ ВЕЋА ВРХОВНОГ СУДА

22. Осим првобитних притужби (види ставови 34-37 у даљем тексту), дописом од 24. октобра 2007. године подносилац представке је изнео нову притужбу да суд који је одлучивао у његовом предмету 25. јуна 2007. године, у последњој инстанци, није био установљен у складу са релевантним домаћим законом. Он је навео да је реч о повреди члана 6. став 1. Конвенције, који, у релевантном делу гласи како следи:

„Свако, током одлучивања о његовим грађанским правима и обавезама или о кривичној оптужби против њега, има право на правичну ... расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом, образованим на основу закона.“

A. Допуштеност

23. Влада је поставила питање да ли је додатна притужба подносиоца представке благовремена.

24. Подносилац представке је изнео да је он у потпуности поштовао члан 35. став 1. Конвенције.

25. Суд примећује да се притужба подносиоца представке тиче састава већа Врховног суда приликом доношења пресуде од 25. јуна 2007. године у последњој инстанци. Пресуда је подносиоцу представке уручена 10. септембра 2007. године. Подносилац представке није имао на располагању делотворан правни лек да је оспори. Он се први пут притужио на састав судског већа у својој преписци са Судом од 24. октобра 2007. године, мање од шест месеци од датума пријема те пресуде. Суд према томе сматра да се притужба Владе мора одбацити.

26. Суд примећује, штавише, да ова притужба није очигледно неоснована у оквиру значења члана 35. став 3 (а) Конвенције. Исто тако она није недопуштена ни по једном другом основу. Према томе, она се мора прогласити допуштеном.

Б. Основаност

27. Подносилац представке се притуживао да је састав већа Врховног суда када је одлучивао у његовом предмету 25. јуна 2007. године био незаконит: он је посебно тврдио да је Врховни суд одлучивао у његовом предмету у трећој инстанци у већу од пет судија, а оно је требало да се састоји од седам.

28. Влада је остала при ставу да није било повреде члана 6. став 1. Конвенције. Ослањајући се на члан 491. став 4. Закона о парничном поступку из 2004. године (види став 20. у горњем тексту), она је тврдила да, с обзиром на чињеницу да је односни домаћи поступак покренут 1990. године, важеће законодавство за поступак је био члан 44. став 4. Закона о парничном поступку из 1977. године (види став 14. у горњем тексту). Веће је, према томе, било састављено од исправног броја судија како је прописано релевантним законом на снази у датом тренутку.

29. Суд подсећа да израз „установљен законом“ у члану 6. став 1. такође значи „установљен у складу са законом“ (види, на пример, *Rossi против Француске*, број 11879/85, одлука Комисије од 6. децембра 1989 . године, Одлуке и извештаји 63, стр.105). Осим тога, израз „установљен законом“ покрива не само законски основ за само постојање „суда“ већ такође и поштовање од стране суда посебних правила која регулишу његов рад (види *Sokurenko и Strygun против Украјине*, бр. 29458/04 и 29465/04, став 24., 20. јул 2006. године) и састав већа у сваком случају (види *Buscarini против Сан Марина* (одлука), број 31657/96, 4. мај 2000 . године, и *Posokhov против Русије*, број 63486/00, став 39., ЕЦХП 2003-IV).

30. Суд даље подсећа да, у принципу, повреда домаћих законских одредби од стране суда у вези са установљењем и надлежношћу правосудних органа покреће питање повреде члана 6. став 1. (види *DMD GROUP, a.s. против Словачке*, број 19334/03, став 61., 5. октобар 2010. године, и *Шоргић против Србије*, број 34973/06, став 63., 3. новембар 2011 . године). Суд може, према томе, разматрати да ли је домаћи закон поштован с тим у вези.

31. Ако се вратимо на предметни случај, Суд примећује, на почетку, да иако се члан 491. став 4. Закона о парничном поступку из 2004. године (види став 20. у горњем тексту) може заиста тумачити на разне начине у вези са верзијом закона која се примењује (из 1977. године или из 2004. године), не постоји законски основ да се један закон примењује на део предмета у вези са саставом већа а други закон на део предмета у вези са оценом допуштености ревизије. Подсећајући да је првенствено на домаћим властима, посебно судовима, да реше проблеме тумачења домаћег законодавства (види, *mutatis mutandis*, *Edificaciones March Gallego S.A. против Шпаније*, 19. фебруар 1998 . године, став 33., *Извештаји о пресудама и одлукама 1998-I*, и *Casado Coca против Шпаније*, 24. фебруар 1994 . године, став 43., серија А број 285-А), Суд примећује да је Врховни суд применио Закон о парничном поступку из 2004. године када је судио о допуштености ревизије подносиоца представке (види став 12. у горњем тексту), па не види разлог да ово тумачење доводи у питање.

32. С тим у вези, Суд примећује да је члан 38. став 3. Закона о парничном поступку из 2004. године прописивао да је Врховни суд морао да одлучи о ревизији поднетој против једне од својих сопствених одлука у својству другостепеног суда, у већу састављеном од седам судија (види став 17. у горњем тексту). У конкретном предмету, међутим, Врховни суд се бавио ревизијом подносиоца представке поднетом против своје сопствене пресуде по жалби у већу од пет судија (види став 12. у горњем тексту). Суд према томе сматра да веће Врховног суда које је донело решење у трећој инстанци није било састављено у складу са домаћим законом за који је Врховни суд нашао да је на снази у датом тренутку, наиме са Законом о парничном поступку из 2004. године.

33. Горе наведено је довољно да омогући Суду да закључи да је значајно одступање Врховног суда од домаће процедуре представљало повреду захтева из

Конвенције да о притужби подносиоца представке одлучује „суд установљен у складу са законом“.

Према томе, дошло је до повреде члана 6. став 1. Конвенције с тим у вези.

II. ОСТАЛЕ НАВОДНЕ ПОВРЕДЕ КОНВЕНЦИЈЕ

34. Ослањајући се на члан 6. став 1., подносилац представке се даље жалио због дужине парничног поступка у свом случају. Суд примећује да изгледа да је поступак о коме је овде реч био одуговлачен, пошто је почео 1990. године, а завршио се 25. јуна 2007. године. Међутим, Србија није ратификовала Конвенцију до 3. марта 2004. године, па је поступак у предмету подносиоца представке био у надлежности Суда *ratione temporis* само три године и три месеца, у ком периоду су његове притужбе разматране на три нивоа судске надлежности. Ова притужба се према томе мора прогласити недопуштеном као очигледно неоснована у складу са чланом 35. ставови 3 и 4. Конвенције.

35. Подносилац представке се такође жалио према члану 1. Протокола број 1 углавном због начина на који је Врховни суд у другој и трећој инстанци тумачио и примењивао домаће право на његову штету. Суд поново подсећа да је функција домаћих судова у споровима између приватних странака да одлуче о природи и обиму заједничких дужности и обавеза, уз неизбежну последицу да једна странка може бити неуспешна у парници у питању (види *Investylia Public Company Limited против Кипра* (одлука), број 24321/05, 17. септембар 2009. године и власти цитираних у њему). Суд нема општу надлежност да замени своју сопствену процену чињеница или примену закона са проценом домаћих судова, већ је његова улога пре да обезбеди да одлуке тих судова не буду произвољне или очигледно неразумне на други начин (*Anheuser-Busch Inc. против Португала [BV]*, број 73049/01, став 83., 11. јануар 2007. године).

36. Ако се вратимо на предметни случај, Суд примећује да је подносилац представке могао у потпуности да изложи свој случај пред три судске инстанце. Спорне пресуде Врховног суда потпуно су добро образложене, а у судском спису ништа не указује на то да су те одлуке биле произвољне. Чињеница да су домаћи судски органи обезбедили форум за одлучивање о спору из приватног права између две стране, у коме подносилац представке није имао успеха, не мора да представља мешање државе у право својине према члану 1. Протокола број 1 уз Конвенцију. Чак и ако претпоставимо да је захтев подносиоца „довољно утврђен да би био извршан“ да активира гаранције из члана 1. Протокола број 1 (види, међу многим другим ауторитетима, *Stran Greek Refineries u Stratis Andreadis против Грчке*, 9. децембар 1994. године, став 59, серија А број 301-В), Суд налази, с обзиром на горе наведено, да је притужба подносиоца представке према овој одредби очигледно неоснована у оквиру значења члана 35. став 3. Конвенције и мора се одбацити сходно члану 35. став 4. Конвенције (види, *mutatis mutandis*, *Breierova и други против Чешке Републике* (одлука), број 57321/00, 8. октобар 2002. године и *Melnychuk против Украјине* (одлука), број 28743/03, ЕЦХР 2005-IX).

37. Најзад, подносилац представке се жалио према члану 13. Конвенције да му није било доступно правно средство у вези са стварима на које се притуживао у горњем тексту (види ст. 34 и 35.). Суд подсећа да се члан 13. примењује само када појединац има „доказиву тврдњу“ да је жртва повреде права из Конвенције (види *Boyle и Rice против Уједињеног Краљевства*, 27. април 1988. године, став 52., серија А број 131). С обзиром на своје горе изнето мишљење, Суд закључује да

подносилац представке није имао такву „доказиву тврдњу“, па члан 13. према томе није применљив. Произлази да је ова притужба очигледно неоснована и да се мора одбацити у складу са чланом 35. ставови 3 и 4. Конвенције.

III. ПРИМЕНА ЧЛАНА 41. КОНВЕНЦИЈЕ

38. Члан 41. Конвенције прописује:

„Када Суд утврди прекршај Конвенције или протокола уз њу, а унутрашње право Високе стране уговорнице у питању омогућава само делимичну одштету, Суд ће, ако је то потребно, пружити правично задовољење оштећеној странци.“

A. Штета

39. Подносилац представке је тражио 15.248 евра (ЕУР) на име материјалне штете, што изгледа одговара вредности предмета његовог првобитног захтева на домаћем нивоу. Он је такође тражио 20.000 евра на име нематеријалне штете.

40. Влада је оспорила ове захтеве.

41. Суд не примећује никакву узрочну везу између нађене повреде и наводне материјалне штете. Он према томе одбацује овај захтев. Суд, међутим, подсећа да би наприкладнији вид накнаде за повреду члана 6. став 1. био да се обезбеди да подносилац представке, онолико колико је могуће, буде стављен у положај у коме би био да ова одредба није занемарена. Сходно томе, он сматра да би најприкладнији вид накнаде био да се поново размотри ревизија подносиоца представке у складу са захтевима члана 6. став 1. Конвенције, ако то подносилац представке буде тражио (види, став 33. у горњем тексту, и, *mutatis mutandis*, *Gençel против Турске*, број 53431/99, став 27., 23. октобар 2003 . године).

42. Са друге стране, Суд прихвата да је подносилац представке претрпео штету нематеријалне природе као последицу тога што је о његовој жалби расправљао незаконито установљен суд. Процењујући на основу правичности и с обзиром на околности предмета, Суд подносиоцу представке досуђује 3.000 евра по овом основу.

B. Трошкови

43. Подносилац представке је такође тражио 1.000 евра на име трошкова пред Судом.

44. Влада је оспорила овај захтев.

45. У складу са праксом Суда, подносилац представке има право на накнаду трошкова само у оној мери у којој је показано да су они стварно и неопходно настали и да су оправдани у износу (види, на пример, *Iatridis против Грчке* (правично задовољење) [BV], број 31107/96, став 54., ЕЦХР 2000-XI). У конкретном предмету, на основу докумената које поседује и горе наведених критеријума, Суд сматра да је оправдано да се подносиоцу представке досуди сума од 850 евра на име трошкова насталих пред Судом.

Б. Затезна камата

46. Суд сматра да је примерено да затезна камата буде заснована на најнижој каматној стопи Европске централе банке уз додатак од три процентна поена.

ИЗ ТИХ РАЗЛОГА, СУД ЈЕДНОГЛАСНО

1. *Проглашава* притужбу подносиоца представке у вези са саставом већа Врховног суда допуштеном, а преостали део представке недопуштеним;

2. *Утврђује* да је дошло до повреде члана 6. Конвенције у погледу незаконитог састава већа Врховног суда, које је одлучивало у трећој инстанци у предмету подносиоца представке на домаћем нивоу;

3. *Утврђује*

(а) да Тужена држава треба да плати подносиоцу представке, у року од три месеца од датума када пресуда постане правоснажна, у складу са чланом 44. став 2. Конвенције, следеће износе, који ће се претворити у српске динаре по стопи важећој на дан измирења:

(i) 3.000 евра (три хиљаде евра) плус сваки порез који се може платити, на име нематеријалне штете;

(ii) 850 евра (осам стотина и педесет евра), плус сваки порез који се може наплатити од подносиоца представке, на име трошкова;

(б) да по истеку горе наведена три месеца до исплате, треба платити обичну камату на горе наведене износе по стопи која је једнака најнижој каматној стопи Европске централе банке у законском периоду уз додатак од три процентна поена;

4. *Одбија* преостали део притужбе подносиоца представке за правично задовољење.

Састављено на енглеском језику и достављено у писаној форми на дан 2. априла 2013. године, у складу са правилом 77 ст. 2 и 3 Пословника Суда.

Stanley Naismith
Секретар

Guido Raimondi
Председник